

УДК 343.982:343.53

<https://doi.org/10.33994/kndise.2026.71.57>

Копитько Вікторія Юріївна

аспірантка кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз навчально-наукового експертно-криміналістичного інституту Національної академії внутрішніх справ

<https://orcid.org/0009-0002-4275-1390>
vkopytko@ukr.net

Бібліографічний опис статті: Копитько В.Ю. (2026) Сучасні проблеми використання спеціальних знань під час проведення огляду місця події за фактами незаконного використання гуманітарної допомоги. *Криміналістика і судова експертиза*, 71, 916-926. doi: <https://doi.org/10.33994/kndise.2026.71.57>

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ ЗА ФАКТАМИ НЕЗАКОННОГО ВИКОРИСТАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ

У даній статті досліджено особливості використання спеціальних знань під час проведення огляду місця події у кримінальних провадженнях щодо незаконного використання гуманітарної допомоги. Увагу зосереджено на тому, що в умовах воєнного стану рух гуманітарних ресурсів супроводжується ускладненням документальним оформленням, багатоланковим розподілом, поєднанням паперових і цифрових форм обліку, а також розширенням кола суб'єктів, які беруть участь у прийманні, зберіганні, переміщенні та передачі гуманітарної допомоги. За таких умов огляд місця події виходить за межі звичайної фіксації обстановки, оскільки виявлені об'єкти потребують співвіднесення з документами, обліковими записами та цифровими слідами, через які відображається реальний рух гуманітарного ресурсу. Встановлено, що використання спеціальних знань у цій слідчій дії пов'язане з необхідністю фахового тлумачення інформації про майно, документального супроводу, бухгалтерських даних і електронних форм обліку. **Метою статті** є визначення ролі спеціальних знань та участі спеціаліста під час огляду місця події у кримінальних провадженнях цієї категорії. **Методологічну основу дослідження** становлять формально-логічний, системно-структурний та порівняльно-правовий методи, а також аналіз

слідчої практики. **Наукова новизна** полягає у визначенні змісту використання спеціальних знань через взаємопов'язані напрями дослідження: майновий, документальний, фінансово-обліковий і цифровий. Доведено, що участь спеціаліста забезпечує цілеспрямований відбір доказово значущих об'єктів, виявлення розбіжностей між фактичними, документальними та цифровими даними, а також збереження зв'язку між місцем виявлення об'єкта та його подальшим дослідженням. Зроблено **висновок**, що спеціальні знання під час огляду місця події у провадженнях цієї категорії виступають необхідним засобом повного і точного встановлення обставин незаконного використання гуманітарної допомоги.

Ключові слова: спеціальні знання, огляд місця події, гуманітарна допомога, кримінальне провадження, спеціаліст, доказування.

Копытко Viktoriia

*postgraduate student of the Department of Forensic Support
and Forensic Expertise of the Educational and Scientific
Expert Forensic Institute at the National Academy
of Internal Affairs*

*<https://orcid.org/0009-0002-4275-1390>
vkopytko@ukr.net*

To cite this article: Копытко V. Modern problems of the use of special knowledge during crime scene examination in cases of unlawful use of humanitarian aid. *Criminalistics and Forensics*, 71, 916-926. doi: <https://doi.org/10.33994/kndise.2026.71.57>

MODERN PROBLEMS OF THE USE OF SPECIAL KNOWLEDGE DURING CRIME SCENE EXAMINATION IN CASES OF UNLAWFUL USE OF HUMANITARIAN AID

This article examines the peculiarities of the use of special knowledge during the inspection of the scene of the incident in criminal proceedings regarding the illegal use of humanitarian aid. Attention is focused on the fact that, under martial law, the movement of humanitarian resources is accompanied by complicated documentation, multi-link distribution, a combination of paper and digital accounting forms, as well as the expansion of the circle of entities involved in the reception, storage, movement and transfer of humanitarian assistance. Under such conditions, the inspection of the scene goes beyond the usual fixation of the situation, since the objects discovered need to be correlated with documents, accounts and digital traces through which the real movement of the humanitarian resource is reflected. It is established that the use of special knowledge in this investigative

action is related to the need for professional interpretation of property information, documentary support, accounting data and electronic forms of accounting. **The purpose of the article** is to determine the role of special knowledge and the participation of a specialist during the inspection of the scene in criminal proceedings of this category. **The methodological basis** of the research is the formal-logical, system-structural and comparative-legal methods, as well as the analysis of investigative practice. **The scientific novelty** consists in determining the content of the use of specialized knowledge through interrelated areas of research: property, documentary, financial and accounting and digital. The specialist's participation has been shown to ensure the targeted selection of evidence-relevant objects, the detection of discrepancies between factual, documentary and digital data, and the preservation of the link between the object's place of discovery and its subsequent investigation. It was **concluded** that special knowledge during the inspection of the scene in proceedings of this category is a necessary means of fully and accurately establishing the circumstances of the illegal use of humanitarian aid.

Keywords: special knowledge, crime scene examination, humanitarian aid, criminal proceedings, specialist, evidence.

Постановка проблеми

Функціонування гуманітарної сфери в умовах воєнного стану супроводжується не лише збільшенням обсягів матеріальних потоків, а й ускладненням порядку їх обліку, контролю та розподілу. Гуманітарна допомога проходить через кілька ланок приймання, зберігання, переміщення й передачі, фіксується в документах різного виду, відображається в облікових формах і дедалі частіше супроводжується цифровими записами, що ускладнює встановлення її реального руху. У такому середовищі зростає ризик правопорушень, пов'язаних із незаконним використанням гуманітарної допомоги, а відтак посилюється потреба в ефективному кримінальному процесуальному реагуванні.

У межах відповідних кримінальних проваджень значення огляду місця події зростає, оскільки на цьому етапі формується вихідна доказова основа, від якої залежить подальший напрям розслідування. Водночас у провадженнях цієї категорії спрямування огляду місця події не обмежується матеріальними об'єктами. До нього входять документи, записи обліку, електронні носії та інші відомості, через які відображається надходження, рух, списання або передача гуманітарних ресурсів. Через це традиційна фіксація обстановки не забезпечує повного розуміння події, якщо виявлені об'єкти не співвіднесені між собою та не включено більш широкий механізм руху допомоги.

Традиційний підхід до огляду місця події не охоплює тих випад-

ків, коли потрібно оцінити бухгалтерські записи, виявити «нетипові розриви» між документальним і фактичним станом майна, простежити логіку цифрових слідів або встановити функціональний зв'язок між окремим об'єктом і загальною схемою розподілу гуманітарної допомоги. Через це огляд місця події у провадженнях щодо незаконного використання гуманітарної допомоги потребує системного залучення і використання спеціальних знань, без яких втрачається можливість побачити повну структуру події та належно зафіксувати її доказово значущі елементи.

Аналіз сучасних досліджень

Проблематика використання спеціальних знань у кримінальному провадженні, участі спеціаліста під час проведення слідчих дій, особливостей огляду місця події, роботи з документами, обліковими записами та матеріальними цінностями висвітлювалася у працях А. Тимчишина [12], Д. Сидоренка [11], І. Пирого і Г. Бідняк [9], А. Марушева [6], І. Босак [1], Н. Клименко [5], Н. Копчі [3], О. Косиченка та М. Максимової [4], а також у дослідженнях А. Обрехта [15], Р. Моури, Т. Карнейру і Т. Діаса [14], А. Гарата, М. Хойнацького та К. Лексовського [13].

Наявні наукові підходи дозволили сформуванню уявлення про зміст спеціальних знань, межі їх застосування, принципи залучення спеціаліста, значення документального й цифрового компонентів у доказуванні, а також про організаційні особливості гуманітарних систем і багатоланковий характер руху матеріальних ресурсів. Водночас наявні розробки або зосереджуються на загальних питаннях використання спеціальних знань у кримінальному провадженні, або досліджують окремі аспекти роботи з документами, обліком і матеріальними цінностями без зосередження на питаннях огляду місця події у провадженнях щодо незаконного використання гуманітарної допомоги.

Мета дослідження

Метою дослідження є дослідження сучасних проблем використання спеціальних знань під час проведення огляду місця події у кримінальних провадженнях щодо незаконного використання гуманітарної допомоги.

Виклад основного матеріалу

Використання спеціальних знань у кримінальному провадженні пов'язується з такими ситуаціями, за яких встановлення фактичних обставин виходить за межі власне правової підготовки слідчого, прокурора чи суду та потребує залучення іншого фахового інстру-

ментарію. А. М. Тимчишин відмежовує спеціальні знання від правових і тим самим окреслює межу між звичайною процесуальною діяльністю та тим рівнем пізнання, де без спеціаліста або без спеціальної підготовки виявлені об'єкти не піддаються належному тлумаченню [12, с. 89]. Д. В. Сидоренко визначає спеціальні знання через їхню доказову функцію, пов'язуючи їх із можливістю виявити, зафіксувати, пояснити й перевірити відомості, потрібні для доказування [1, с. 257]. У провадженнях щодо незаконного використання гуманітарної допомоги така потреба посилюється складною будовою предмета доказування, де рух матеріальних ресурсів поєднується з документальним супроводом, бухгалтерським обліком і цифровими записами, тому без спеціальних знань втрачається зв'язок між декількома джерелами інформації.

Огляд місця події у кримінальних провадженнях цієї категорії, на нашу думку, має іншу пізнавальну побудову, ніж у провадженнях, де просторове середовище більш прямо відображає механізм події, адже сама обстановка тут не вичерпує змісту правопорушення. Значення мають фактична наявність гуманітарного майна, умови його зберігання, документальне оформлення, облікова історія та цифрове відображення операцій. Виявлені об'єкти потребують зіставлення, перевірки внутрішньої узгодженості та включення у більш широкий рух гуманітарного ресурсу. У провадженнях щодо незаконного використання гуманітарної допомоги така межа проступає досить рано, оскільки рух матеріальних ресурсів супроводжується документальним оформленням, бухгалтерським обліком і цифровими записами, що від самого початку змушує працювати не з одним видом інформації, а з декількома одночасно.

Звідси й виникає та складність, на яку звертають увагу І. В. Пиріг і Г. С. Бідняк, вказуючи на відсутність єдиного підходу до форм і змісту використання спеціальних знань [9, с. 14]. У практиці це відчувається не на рівні загальної теорії, а в дуже конкретних ситуаціях: спеціаліста або залучають запізно, коли частина зв'язків між об'єктами вже втрачена, або його участь звужують до технічної допомоги без включення у змістовний аналіз виявленого. А. Д. Марушев пов'язує використання спеціальних знань із законністю, повнотою, об'єктивністю та межами компетенції [6, с. 139], тоді як І. Босак додає до цього комплексність і змагальність [1, с. 148], і така комбінація принципів виявляється найбільш придатною для справ, у яких майно, документи, облік і цифрові записи не існують окремо один від одного, а виявляються лише в системі взаємного зіставлення.

Н. І. Клименко акцентує на контрольному звіренні інвентаризаційних даних із показниками руху товарів, а також на доцільності регулярного аналізу таких переміщень [5, с. 7]. Для справ щодо незаконного використання гуманітарної допомоги вирішальним є не сам факт нестачі чи надлишку, а «розрив» між фактичними залишками, документальним оформленням і обліковими даними, оскільки

саме так виявляються викривлення у русі ресурсів. Тому в межах цієї слідчої дії увага зосереджується не тільки на місці зберігання, а й на тому обсязі відомостей, через який пояснюється рух, перерозподіл і зміна статусу гуманітарної допомоги; тут же відкривається інший вузол проблеми – документальний масив, без роботи з яким сама картина переміщення лишається фрагментарною.

Робота з документами в таких провадженнях швидко виходить за межі звичайного вилучення, бо документ фіксує не тільки окрему господарську операцію, а й послідовність дій, через яку рух гуманітарної допомоги або проступає, або навмисно розмивається. Н. В. Копча виокремлює спеціаліста-економіста як учасника, який забезпечує вибірковість вилучення документів, орієнтується в бухгалтерській термінології та допомагає локалізувати необхідні відомості в документах і програмах обліку [3, с. 108]. За такого підходу в полі зору опиняється не весь паперовий масив, а ті документальні елементи, через які проходять приймання, переміщення, списання і передача гуманітарної допомоги, тоді як другорядні записи, технічні форми та дубльовані відомості вже на цьому етапі починають «відсіюватися». Тут, однак, з'являється наступна складність, бо документ потребує перевірки не лише на наявність, а й на внутрішню узгодженість.

О. Косиченко та М. Максимова вказують на ризик фальсифікації документів у процесах переміщення матеріальних ресурсів [4, с. 277], тому документальний блок у ході огляду не може сприйматися як нейтральний супровідний матеріал. У провадженнях про незаконне використання гуманітарної допомоги документ не лише відображає рух ресурсу, а й здатний приховувати його реальний стан, через що перевіріці підлягає співвідношення документів між собою, логіка дат, відповідність змісту фактичній наявності товару, виправлення, суперечності у формуванні партій, маршрутів і кола одержувачів. За таких умов спеціальні знання дозволяють не розчинити значущі документи в загальному масиві, а відразу відокремити ті з них, які потребують іншого режиму вилучення та подальшого дослідження; проте і цього виявляється недостатньо, коли суттєва частина відомостей уже перемістилася в електронне середовище.

Н. В. Копча виокремлює значення роботи з комп'ютерними програмами бухгалтерського обліку [4], а це помітно розширює межі дослідження, оскільки частина доказової інформації зберігається в електронних таблицях, програмах обліку, реєстрах та історіях редагування. На цьому рівні простежуються рух ресурсу, зміна його статусу, послідовність внесення записів, а інколи й ті втручання, які не залишають виразного сліду в паперовій документації. Через це місце події перестає збігатися лише з фізичним простором приміщення, а слідча дія неминуче охоплює і «цифровий шар», де матеріальний об'єкт, документ і обліковий запис починають зчитуватися як частини однієї й тієї самої операції. Однак, навіть правильно виявлений документ або цифровий слід не пояснює себе повністю

поза більш широким механізмом руху гуманітарної допомоги.

А. Обрехт розглядає гуманітарну діяльність як послідовний цикл, у межах якого оцінка потреб, мобілізація ресурсів, реалізація, моніторинг і перегляд результатів поєднані між собою [15], тому «відхилення», виявлені на місці події, доводиться співвідносити з конкретними етапами цього процесу, а не залишати в межах локальної картини. Р. Моура, Т. Карнейро та Т. Діас підкреслюють значення стандартизації процесів і контрольних точок [14]; у практиці це зміщує увагу на ті моменти, де змінюється звичайний порядок приймання, обліку чи переміщення гуманітарної допомоги, а разом із ним відкривається ще одна проблема – локально виявлений об'єкт далеко не завжди можна пояснити без урахування ширшої системи координації правоохоронних засобів.

А. Гарат, М. Хойнацький та К. Лексовський вказують на багаторівневу координацію гуманітарної допомоги, у межах якої розподіляються функції управління, фінансування та контролю [13], тому окремий об'єкт, виявлений на місці події, розкриває свій зміст лише через ширший маршрут руху ресурсу, коло відповідальних осіб і порядок його документального супроводу. Такий ракурс дозволяє пов'язати локально встановлені обставини із загальною структурою розподілу гуманітарної допомоги та не замикати пізнання події під час слідчої дії в межах одного приміщення, одного складу чи одного комплекту документів; водночас така багатосаровість підвищує вимоги до завершального етапу цієї процесуальної дії, оскільки будь-яка помилка у фіксації розриває зв'язки, які щойно вдалося встановити.

Фіксація результатів забезпечує збереження зв'язку між місцем виявлення об'єкта, його положенням у структурі події та подальшим дослідженням, для якого він вилучається. Документи, цифрові носії та матеріальні об'єкти підлягають відокремленню, пакуванню, опечатуванню та співвіднесенню з конкретною частиною обставинки, бо порушення такої послідовності призводить не просто до технічних втрат, а до розпаду єдиної картини, у межах якої майно, документ, обліковий запис і цифровий слід «прочитуються» у взаємозв'язку. Власне, саме ця обставина і пояснює, чому використання спеціальних знань під час огляду місця події за фактами незаконного використання гуманітарної допомоги визначається складною будовою предмета дослідження, у якому взаємопов'язані майно, документи, облік і цифрові записи, а повне уявлення про обставини правопорушення формується лише в межах такого співвіднесення.

Висновки

Особливості використання спеціальних знань під час огляду місця події за фактами незаконного використання гуманітарної допомоги зумовлені складною, багатокomпонентною структурою об'єк-

тів дослідження, де одномоментно переплітаються матеріальні цінності, специфічна документація, бухгалтерський облік та цифрові сліди. В умовах повномасштабної збройної агресії РФ проти України цей процес набуває стратегічного значення, оскільки гуманітарні вантажі є критичним ресурсом для забезпечення життєдіяльності цивільного населення та обороноздатності країни.

Залучення фахівців (економістів, бухгалтерів, товарознавців, IT-спеціалістів) дозволяє ще на початковому етапі розслідування не просто зафіксувати факт наявності товару, а виявити приховані невідповідності між фактичним станом вантажу та супровідними документами, що часто мають міжнародне походження. Синергія процесуальних дій та спеціальних знань дає змогу оперативно диференціювати неумисні помилки в логістиці від умисних злочинних схем із перепродажу гуманітарної допомоги.

Якісний слідчий огляд стає фундаментом для формування доказової бази, що дозволяє не лише притягнути винних до відповідальності, а й мінімізувати ризики дискредитації волонтерського руху та забезпечити цільове використання ресурсів, необхідних для допомоги нашої держави.

Список використаних джерел:

1. Босак І. Принципи використання спеціальних знань під час розслідування злочинів проти основ національної безпеки України. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2024. Вип. 2 (35). С. 146-156. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.2.2024.10> (дата звернення: 27.04.2026).
2. Копча В. В., Копча Н. В. Тактика слідчого огляду. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. 2018. Вип. 48. Т. 2. С. 108-109. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2020/12/No.48-2.pdf> (дата звернення: 27.04.2026).
3. Копча Н.В. Використання спеціальних знань під час розслідування службового підроблення: теорія та практика : монографія. Одеса : Юридика, 2023. 244 с. URL <https://elar.navs.edu.ua/jspui/handle/123456789/21695> (дата звернення: 27.04.2026).
4. Косиченко О., Максимова М. Особливості захисту та шляхи запобігання фальсифікації документів, що посвідчують особу, під час перетину державного кордону України. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2020. № 2. С. 275-279. URL <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/5170> (дата звернення: 27.04.2026).
5. Криміналістика : підручник / П. Д. Біленчук, В. К. Лисиченко, Н. І. Клименко та ін.; за ред. П.Д. Біленчука. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Атіка, 2001. 544 с.
6. Марушев А.Д. Принципи застосування спеціальних знань у кримінальному провадженні. Актуальні проблеми держави і права. 2020. Вип. 86. С. 137-142. DOI <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i86.2424> .

7. Пашнєв Д.В. Використання спеціальних знань при розслідуванні злочинів, вчинених із застосуванням комп'ютерних технологій : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09; Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2007. 335 с. (дата звернення: 27.04.2026).

8. Пелюшок В.Г. Розмежування понять «додрукування» і «технічний монтаж» на сучасному етапі розвитку судової технічної експертизи документів. Криміналістичний вісник. 2021. № 1 (35). С. 47-55. DOI: 10.37025/1992-4437/2021-35-1-48 .

9. Пиріг І.В., Бідняк Г.С. Використання спеціальних знань на досудовому розслідуванні : навч. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2019. URL <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/3719> .(дата звернення: 27.04.2026).

10. Пілюков Ю.О. Використання спеціальних знань у кримінальних провадженнях. Актуальні проблеми правознавства. 2019. Вип. 4. С. 240-245. DOI: <https://doi.org/10.35774/app2019.04.240>

11. Сидоренко Д.В. Поняття спеціальних знань у кримінальному провадженні. Право і суспільство. 2022. № 6. С. 253-260. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.6.38>.

12. Тимчишин А.М. Спеціальні знання у кримінальному процесі України: монографія. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 362 с. ;

13. Harat A., Chojnacki M., Leksowski K. Humanitarian aid of the European Union and United Nations: actions, responsibilities, and finances. Bulletin of Geography. Socio-economic Series. 2015. Vol. 29. Issue 29. P. 65-73.

14. Moura R.L., Carneiro T.C.J., Dias T.L. Effects of standardization-based coordination mechanisms in project performance. Gestão & Produção. 2021. Vol. 28 (3). p. 5257. DOI <https://doi.org/10.1590/1806-9649-2021v28e5257>

15. Obrecht A. Making humanitarian response more flexible: ALNAP workshop background paper. London : ALNAP / ODI, 2018.

16. Steets J., Binder A., Krüger S., Meier C., Grünwald F., De Geoffroy V., Kauffmann D., Sokpoh B. Cluster Approach Evaluation II Synthesis Report. ISAC Cluster Approach Evaluation, 2nd Phase, 2010.

References:

1. Bosak, I. (2024). Pryntsypy vykorystannia spetsialnykh znan pid chas rozsliduvannia zlochyniv proty osnov natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Principles of the use of special knowledge during the investigation of crimes against the foundations of national security of Ukraine]. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky*, 2(35), 146-156 DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.2.2024.10> [in Ukrainian].

2. Kopcha, V.V., & Kopcha, N.V. (2018). Takyka slidchoho ohliadu [Tactics of crime scene examination]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii PRAVO*, 48(2), 108-109. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2020/12/No.48-2.pdf> (access: 26.04.2026) [in Ukrainian].

3. Kopcha, N.V. (2023). *Vykorystannia spetsialnykh znan pid chas rozsliduvannia sluzhbovoho pidroblennia: teoriia ta praktyka* [Use of special knowledge during the investigation of official forgery: theory and practice]. Odesa: Yurydyka. URL: <https://elar.navs.edu.ua/jspui/handle/123456789/21695> (access: 26.04.2026) [in Ukrainian].

4. Kosychenko, O., & Maksymova, M. (2020). Osoblyvosti zakhystu ta shliakhy zapobihannia falsyfikatsii dokumentiv, shcho posvidchuiut osobu, pid chas peretynu derzhavnogo kordonu Ukrainy [Features of protection and ways of preventing falsification of identity documents during crossing the state border of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*, 2, 275-279. URL <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/5170> (access: 26.04.2026) [in Ukrainian].

5. Bilenchuk, P.D. (Ed.), Lysychenko, V. K., Klymenko, N. I., et al. (2001). *Kryminalistyka* [Criminalistics]. Kyiv: Atika [in Ukrainian].

6. Marushev, A. D. (2020). Pryntsypy zastosuvannia spetsialnykh znan u kryminalnomu provadzhenni [Principles of application of special knowledge in criminal proceedings]. *Aktualni problemy derzhavy i prava*, 86, 137-142. DOI <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i86.2424> [in Ukrainian].

7. Pashniev, D.V. (2007). *Vykorystannia spetsialnykh znan pry rozsliduvanni zlochyniv, vchynenykh iz zastosuvanniam kompiuternykh tekhnolohii* [Use of special knowledge in the investigation of crimes committed with the use of computer technologies]. Kandydatska dysertatsiia [Candidate's thesis]. Kharkiv: Kharkivskiy natsionalnyi universytet vnutrishnikh sprav [in Ukrainian].

8. Peliushok, V.H. (2021). Rozmezhuvannia poniat "dodrukuvannia" i "tekhnichniy montazh" na suchasnomu etapi rozvytku sudovoi tekhnichnoi ekspertyzy dokumentiv [Distinction between the concepts of "overprinting" and "technical montage" at the present stage of development of forensic technical examination of documents]. *Kryminalistychnyi visnyk*, 1(35), 47-55. DOI: 10.37025/1992-4437/2021-35-1-48 [in Ukrainian].

9. Pyrih, I.V., & Bidniak, H.S. (2019). *Vykorystannia spetsialnykh znan na dosudovomu rozsliduvanni* [Use of special knowledge at the pre-trial investigation stage]. Dnipro: DDUVS. URL <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/3719> (access: 26.04.2026) [in Ukrainian].

10. Piliukov, Yu.O. (2019). Vykorystannia spetsialnykh znan u kryminalnykh provadzhenniakh [Use of special knowledge in criminal proceedings]. *Aktualni problemy pravoznavstva*, 4, 240-245. DOI: <https://doi.org/10.35774/app2019.04.240> [in Ukrainian].

11. Sydorenko, D.V. (2022). Poniattia spetsialnykh znan u kryminalnomu provadzhenni [The concept of special knowledge in criminal proceedings]. *Pravo i suspilstvo*, 6, 253-260. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.6.38> [in Ukrainian].

12. Tymchyshyn, A.M. (2023). *Spetsialni znannia u kryminalnomu*

protsesi Ukrainy [Special knowledge in the criminal process of Ukraine]. Odesa: Vydavnytstvo Yurydyka [in Ukrainian].

13. Harat, A., Chojnacki, M., & Leksowski, K. (2015). Humanitarian aid of the European Union and United Nations: actions, responsibilities, and finances. *Bulletin of Geography. Socio-economic Series*, 29(29), 65-73 [in English].

14. Moura, R.L., Carneiro, T.C.J., & Dias, T.L. (2021). Effects of standardization-based coordination mechanisms in project performance. *Gestão & Produção*, 28(3), e5257. DOI <https://doi.org/10.1590/1806-9649-2021v28e5257> [in English].

15. Obrecht, A. (2018). *Making humanitarian response more flexible: ALNAP workshop background paper*. London: ALNAP/ODI [in English].

16. Steets, J., Binder, A., Krüger, S., Meier, C., Grünwald, F., De Geoffroy, V., Sokpoh, B. (2010). *Cluster approach evaluation II synthesis report*. ISAC Cluster Approach Evaluation, 2nd Phase [in English].

Надійшла до редакції / Received: 15.04.2026

Отримана після доопрацювання / Received after revision: 27.04.2026

Прийнято до друку / Accepted for publication: 29.04.2026

Опубліковано / Published: 29.05.2026

Фінансування: відсутнє / Funding: none.

Конфлікт інтересів: автор(и) заявляє(ють) про відсутність конфлікту інтересів / Conflict of interest: the author(s) declare no conflict of interest.

Дотримання етичних норм: дослідження виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності / Ethical compliance: the study was conducted in accordance with the principles of academic integrity.

Дані дослідження: усі дані, необхідні для обґрунтування висновків, наведено у статті / Research data: all data necessary to substantiate the conclusions are presented in the article.